

ไข้เลือดออก

เกิดจากยุงลายเป็นตัวนำเชื้อไวรัสแดงกี่ ซึ่งจะติดต่อกจากคนสู่คนได้ โดยยุงลายจะถ่ายทอดเชื้อให้คนที่ถูกมันกัด ยุงลายออกหากินในเวลากลางวัน ชอบวางไข่ตามภาชนะขังน้ำในบ้าน หลังวางไข่แล้ว 2-3 วัน ไข่จะฟักเป็นตัวอ่อนเรียกว่า **“ลูกน้ำ”** อยู่ในระยะนี้ประมาณ 4-5 วัน แล้วจะลอกคราบกลายเป็นตัวกลางวัยที่เรียกว่า **“ตัวโม่ง”** ประมาณ 1-2 วัน จะลอกคราบกลายเป็นตัวยุงลาย **ยุงตัวเมียจะผสมพันธุ์เพียงครั้งเดียว และสามารถวางไข่ได้ตลอดชีวิต** ตัวผู้จะกินน้ำหวานจากผลไม้หรือดอกไม้ ยุงตัวเมียเท่านั้นที่กินเลือดสัตว์และคน เพื่อนำโปรตีนจากเลือดไปพัฒนาไข่ในท้อง **ตัวเมียจะวางไข่หลังกินเลือดแล้ว 2-3 วัน**

อาการ

ผู้ป่วยส่วนใหญ่ 80-90% ไม่แสดงอาการ ส่วนผู้มีอาการจะมีไข้สูง ปวดศีรษะ ปวดกล้ามเนื้อ ปวดกระดูก มีผื่นหรือจุดเลือดออกตามตัว ถ้ามีการติดเชื้อซ้ำครั้งที่ 2 อาจมีอาการรุนแรงมากขึ้น

อาการที่สำคัญแบ่งเป็น 3 ระยะ คือ

1. ระยะไข้

ผู้ป่วยจะมีไข้สูงตลอดเวลา เด็กบางคนอาจชักเนื่องจากไข้สูง เบื่ออาหาร คลื่นไส้ อาเจียน ปวดท้อง มักมีหน้าแดงและอาจมีผื่นหรือจุดเลือดออกตามตัว แขนขา ระยะนี้เป็นอยู่ราว 2-7 วัน

2. ระยะช็อค

ระยะนี้ไข้จะเริ่มลดลง ผู้ป่วยจะซึม เหงื่อออก มือเท้าเย็น ชีพจรเต้นเบาแต่เร็ว ปวดท้อง โดยเฉพาะบริเวณใต้ชายโครงขวา ปัสสาวะออกน้อย อาจมีเลือดออกง่าย เช่น มีเลือดกำเดาไหล อาเจียนเป็นเลือด อุจจาระสีดำ รายที่รุนแรงจะมีความดันโลหิตต่ำ เกิดอาการช็อค และอาจถึงตายได้ ระยะนี้ใช้เวลา 24-48 ชั่วโมง

3. ระยะฟื้นตัว

อาการต่างๆ จะเริ่มดีขึ้น ผู้ป่วยรู้สึกอยากรับประทานอาหาร ความดันโลหิตสูงขึ้น ชีพจรเต้นช้าลงแต่แรง ปัสสาวะออกมากขึ้น บางรายมีผื่นแดงและมีจุดเลือดออกเล็กๆ ตามลำตัว

การดูแลผู้ป่วย

1. เมื่อมีไข้สูง ให้เช็ดตัวด้วยน้ำธรรมดาบ่อยๆ นอนในที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้ดี สวมเสื้อผ้าที่ไม่หนาแน่น ห่มผ้าเมื่อมีอากาศหนาว

2. การรับประทานยาลดไข้ให้ยาพาราเซตามอลเท่านั้น อย่างน้อย 4 ชั่วโมง ห้ามรับประทานยาลดไข้ชนิดอื่นๆ โดยเฉพาะแอสไพริน และยาชงลดไข้ทุกชนิด เพราะอาจทำให้เลือดออกมาก และตับวายได้ ในระยะไข้สูงการให้ยาลดไข้ จะช่วยให้ไข้ลดลงชั่วคราวเท่านั้น เมื่อหมดฤทธิ์ยาแล้ว ไข้ก็จะมียสูงขึ้นอีก อาการไข้ไม่สามารถลดลงถึงระดับปกติได้

3. ห้ามฉีดยาเข้ากล้ามเนื้อ เพราะจะทำให้เลือดออกง่าย และไม่ควรกินยาอื่นที่ไม่จำเป็น

4. ให้ผู้ป่วยดื่มน้ำเกลือแร่ (ORS) หรือน้ำผลไม้ใสเกลือเล็กน้อย ถ้ามีอาการคลื่นไส้ ดื่มน้ำได้ ให้จิบครั้งละน้อยๆ บ่อยๆ ไม่ควรดื่มน้ำเปล่าอย่างเดียว

5. อาหารสำหรับผู้ป่วย ควรเป็นอาหารอ่อน ย่อยง่าย รสไม่จัด เช่น นม ข้าวต้ม ไอศกรีม ที่สำคัญควรงดเครื่องดื่มที่มีสีดำหรือแดง เพราะถ้าผู้ป่วยอาเจียนจะแยกไม่ได้ว่าเป็นเลือดหรือไม่

ทรายกำจัดลูกน้ำ*

เป็นทรายที่เคลือบด้วย
สารเคมีชื่อว่า "ทิมโฟส 1%"
(Temephos) ซึ่งมีคุณสมบัติเป็น
พืชต่อตัวอ่อนของยุง แมลงต่างๆ

และนกบางชนิด เช่น นกเขา นกกระทา เป็ด จะมีพิษน้อย
ในคนและสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม และจะเป็นอันตรายในคนเมื่อ
ได้รับปริมาณมาก

การใช้ทรายกำจัดลูกน้ำ

ใช้ทราย 1 กรัมต่อน้ำ 10 ลิตร หรือ 2 ช้อนชา
ต่อน้ำ 1 โถง (200 ลิตรหรือ 5 ปีบ) จะไม่เป็นอันตราย
ต่อผู้บริโภค และสามารถควบคุมไม่ให้มีลูกน้ำได้นาน
ประมาณ 1-3 เดือน ขึ้นกับการเดิมหรือความถี่ของการ
ใช้น้ำ ถ้าเติมน้ำหรือใช้น้ำบ่อย ต้องใส่ทรายซ้ำอีกทุก
1 เดือน ถึงแม้ทรายนี้จะปลอดภัยต่อการดื่มกิน แต่ควรใช้เดิม
เฉพาะกับภาชนะที่ปิดฝาไม่ได้เท่านั้น สำหรับภาชนะที่เก็บ
น้ำดื่มที่มีฝาปิดมิดชิด ไม่จำเป็นต้องใช้ทรายนี้เพื่อกำจัด
ลูกน้ำ

แหล่งน้ำหรือภาชนะ ที่ไม่จำเป็นต้องใส่ทรายกำจัดลูก

- **โองน้ำ** ควรใช้วิธีปิดฝาให้มิดชิด
- **อ่างน้ำ** ใช้วิธีใส่ปลาकिनลูกน้ำ เช่น ปลาหางนกยูง
- **ยางรถยนต์เก่า** ใช้วิธีเจาะรูทำให้น้ำขังไม่ได้
- **อ่างบัว หรือ กระถางเลี้ยงไม้น้ำ** ควรใช้วิธีเปลี่ยนน้ำบ่อยๆ เพื่อกำจัดลูกน้ำยุ่งลาย
- **ขวดหรือแจกันใส่ต้นไม้** ควรใช้วิธีเปลี่ยนน้ำทุก 7 วัน หรือใช้ดินปลูก

* สำหรับในคนหรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม จะมีพิษน้อย จะเป็นอันตรายต่อเมื่อได้รับสารที่มีฟอสโฟในทรายกำจัดลูกน้ำในปริมาณมาก ดังนี้

- ทารกน้ำหนักตัว 4 กก. จะเป็นอันตรายเมื่อบริโภคสารที่มีฟอส 3.4 กก.
- เด็กน้ำหนักตัว 12 กก. จะเป็นอันตรายเมื่อบริโภคสารที่มีฟอส 10.3 กก.
- เด็กน้ำหนักตัว 25 กก. จะเป็นอันตรายเมื่อบริโภคสารที่มีฟอส 21.5 กก.
- ผู้ใหญ่น้ำหนักตัว 50 กก. จะเป็นอันตรายเมื่อบริโภคสารที่มีฟอส 43 กก.

ความรู้เรื่อง
ใช้เลือดออก

ด้วยความปรารถนาดีจาก
สำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 1 กรุงเทพฯ
โทร. 0-2972-9606-9